Citation: Fallou Ngom (PI), Jennifer Yanco, Mustapha Hashim Kurfi, Garba Zakari, Babacar Dieng, Daivi Rodima-Taylor, and Rebecca Shereikis. 2022. "The Human Being Is an Incurable Disease." http://sites.bu.edu/nehajami/the-four-languages/hausa/hausa-manuscripts/paden-047-mutum-cuta-ne-marar-magani/.

Mutum Cuta Ne Marar Magani: Ba a Gwaninta Gareshi

[Title and Cover Page]

Fa qāla al-Shāfiʿī Raḍiya l-Lāhu ʿanhu:

Al-nāsu daʾun dafīnun lā dawaʾa lahum

Tahayyar ʿAqlu minhum wa huwa mundhahilun

In kunta munbasiṭan sammūka musharatan

Aw kunta munqabiṭan qālū lahu athaqalu

Wa intakhālaṭahum qālū bihi ṭamaʿu

Aw in tajānabahum qālū abihi al-malalu?

Wa in taʿffafat ʿan amwālihim karaman

Qālū ghaniyyun wa in tasālahum bakhilū

Inni taḥayyartu fī amri wa amrihim

Shabbahan niʿamatu lā ṭayra wa lā jamal

Qāma bi ṭabʿhā wa nashrihā naẓīmuhā Ahmad al-Tijjānī Tukur

wa Sharīkuhu Abū Bakr Masʿūdu. Wa qāhumā l-Lāhu

Sharran wa ḍayran. Āmin, bi ḥaqqi l-ʿālamīn.

Ṭabʿat al-ūla 1963

Citation: Fallou Ngom (PI), Jennifer Yanco, Mustapha Hashim Kurfi, Garba Zakari, Babacar Dieng, Daivi Rodima-Taylor, and Rebecca Shereikis. 2022. "The Human Being Is an Incurable Disease." http://sites.bu.edu/nehajami/the-four-languages/hausa/hausa-manuscripts/paden-047-mutum-cuta-ne-marar-magani/.

[Page 1]

Bismi l-Lāhi al-Raḥmān al-Raḥīm Wa ṣalla l-Lāhu ʿalā l-Nabiyyil karīm

Jama'a ku saurareni ga wata tambaya Shin wa ya ganemin halinsu mutane

Rannan ina zance da Shaho, sai ya ce Dan Allah yaya ne halinku mutane

Mu dukka tsuntsaye muna daɗa tambaya Mun kasa ganewar halinku mutane

Ni ko na'amsa mai na ce masa ya kake Mani tambayar raini game da mutane

Yai wuf ya ce ai mu dabara ce damu Domin hakannan munka gane mutane

Na ko ce da Shaho, kai haba yaya suke? Ni dai ina fata in gane mutane

Sai kuwa ya ce mani roɗi-roɗi da ja suke Kai har da kore, rawaya da mutane

Balle fa ƴan yau ka ji zo na gaya maka Cutar da ba ta da magani daɗa sune

Har hankali wallahi ka ji yakan ɓace Bisa kan ɗabi'o'insu ka ji mutane

In ka yi kyauta sai su ce mai fariya In ka ruƙe hannunka mai rowa ne

In ka shigesu su ce da kai mai san lasu Kai wane sai kwaɗayin tsiya da mutane

Kuma in ka kame ba ka roƙon ko kobo Ka ƙyale kowa da abinsa ka gane

Maza sai a ce maka wane lallai yai kuɗi Domin hakannan ba shi da ladabi ne

In ko ka ji masu tambayar ko ɗan sule Sun san abin tono wajansu mutane

[Page 2]

"Wai ane yau ya zo in ba shi sule kaza Hauka nake yi? Na hana shi ka gane"

Shaho ya ce min "Ga kaɗan na rattaba" Kai me ka fuskanta game da mutane?

Ai na ce masa "Babu suka ko kaɗan Wannan hali duk na garemu mutane"

Kuma in karatu ne da kai daɗa ka jiya In har ka kame za su ƙi ka mutane

Haka in ka ja su, su ce da kai "Wai malami Mu ba ruwanmu da gargarɗinsa ya gane" Aba

tun da munka yi sai na gane ka jiya! Ba mai gwaninta gunsu ka ji mutane

In kai gajere ne, su ce ɗan ƙanƙani   Mai ɗan tsawo kuma sai su ce dogo ne
In ba ruwanka dasu, su zam maka bincike   Wai kai shaqiyyi ne garesu mutane
In ko ka kwanta gaisuwa gun shugaban   Ka su ce da kai ladabinka duk na kuɗi ne
In ko ka ɗauke kanka babu ruwanka sam,   Daɗa sai su ce maka wallah girman kai ne
Wa zai nufin kuɓuta a filin duniya?   Wallahi yai wahala garesu mutane
Dan ga musali wanda anka aje mana   Luƙumanu ya nuna waɗansu mutane
Shine ya hau jaki fa ɗansa yana ƙasa   Suka ce da shi bai tausayi, ji mutane
Sannan ya sau kafa ɗansa shi ya haye sama   Aka ce da shi san ɗa gareshi, ka gane!
Suka hau gaba ɗaya, nan-da-nan aka ce dasu   Ba tausayi a garesu ko na ɗari ne

[Page 3]

Mai za ka ce da mutum a filin duniya?   Komai abunda ka yo buris da mutane Zan ce
nda munka yi ni da shaihun malami   Ai sai na gane zama da ni da mutane
Babban abinda na tambaya, ƴan uwa,   Dukkan halitta, wa l-Lāh, ba ya mutane
Amma halinsu yana da cuta mai dafi   Balle na yanzu halin zama da mutane
Su malami bai tsira, balle jahili   Kuɗi sha'aninsu, ka ji mutane
Komai sarauta, wa l-Lāh, duk ba su bar shi ba   Ko da maras komai wajensu mutane
Shaho ya ce min "Za na bar ka a nan haka   Sauri nake yi yanzu, ka ji mutane"
Nai godiya a gareshi sai ya ɓace mani   Nai al-ʿajab Shaho da gane mutane
Jamaʿa batu nan, wa l-Lāh, ba a musu nasa   Sai dai ragewa kan halinsu mutane
In banda halin ɗan Adam mai gardama   Ba ya ganin laifinsa sai na mutane
In ka zamo kai mai kawaici ne daɗa,   Ba ka yawan magana ƙwarai da mutane.
Nan take za fa su ce da kai mai son isa   Mai gaida kowa, ko a ce kwaɗayi ne
Su dai mutane sai ka ce jumuna suke   Ita ta fi tsuntsaye kamar ta dabanne

Ba ta kai kamar kuma raƙumi ba wajen	Tsayi to kamji rikitarwa ta su ko mutane
Ba ka goninta gunsu ko da wa kake	Sha'aninsu ya rikitar da masu tunani

[Page 4]

In ka tsaya sallah su ce mai fariya	Duk ƙoƙarinsa ya tabbata wa mutane
In ko ka zauna ba karatu sai su ce	Ai jahili ne, ba karatu wane
In ko daɗa kana ƙoƙari bisa kan sani	Su tsaneka wai kai za ka cinye mutane
In ka yi ado, ko su ce da kai wai shin ina	Aka san abinda yake faɗansa ne ne
Koko su sami abin faɗa su faɗa maka	Wallahi sai haƙuri zama da mutane
Mai dariya ko su ce da shi mara hankali	Mai turɓune fuska ko ƙin ladabi ne
Mai ƙin ado ko su ce da shi mai mammaƙo	Ɗoye kuɗinsa yake gami da mutane
Kanko kana ɗaki zamanka gida kake,	Sai an tsaneka munafuki ga mutane,
Baya zuwa suna bare fa jana'iza	In ko yana ta zuwa ka ji su mutane
Sun dami zanchen wane ya cika zallaha	Koma yana fata a zam mutuwa ne?
Kai ƴan uwa wallahi kadda muna futa	Ku ɓutar mutum da wuya wajensu mutane
In za ka zan aikinka kai dai aikata,	Dan Allah kar ka tsaya ganin ta mutane
Kai dai ka 'aikata gaskia ko ya take	Ko dai da ta yi wuya ga mutane
To ga ka ɗannan na faɗa bisa kan sani	Aikin da za ka yi duniya ga mutane
In za ka 'aikata aiyukanka ka 'aikata,	In ko ka barshi kana gudun ta mutane

[Page 5]

Kai sai a barka kawai kana nan sasuƙai	Ka rotsa kanka gudun ta mutane
Ɗan gwargwado dai ga shi na jera maka	Dan Allah dosa tunani ga mutane
Sannan ka ɗauko wanga waƙa ka 'aje	Na tabbata ko za ka sake mutane
Duk wanda munka faɗa ta sai dai su yi daɗi	Halinsu ya fi gaban a ce waƙe ne

Sai dai azan yin wani littafi guda	Sufuli ɗari yai yo kaɗan ga mutane
Har Hausa sun yi karin batunsu kan hakan	Ba'a iyawa duniya da mutane
To ƴan uwa sai dai mu zan yin hanƙuri	Kumu kyautatawa kanmu kun ji mutane!
Ita duniya nan ka ga ba ƙyalle bace	Ka ma yi kirki ya kake da mutane.
Balle a ce kuma ga shi ka zama ja'iri,	Mai zangalewa dan ka ƴanta mutane
Jama'ah mu ɗau haƙuri mu zauna lafiya,	Kuma kar mu dosa musu ƙwarai da mutane
Kuma kar mu sassautawa sha'anin duniya,	Dana lahira dan kar su ƙi mu mutane
Kuma kar mu yarda mu zam bajinta dan yabo	Mu dai mu yo ɗan taimako ga mutane
Komai ka yo ɗan Adam fa ka tabbata	Allahu zai saka walau kallo ne
In dai akwai cuta a kallon ka jiya?	Kai dai ka zauna lafiya da mutane
Kuma kar ka bisu akan abinda suke so	In dai abin nan babu kyau fa ka gane!

[Page 6]

Nai ḥamda l-Lāh nan kun ji kam zan dakata	Dan Allah kai tsaidan ka gane mutane
Kuma sai ku ɗau haƙuri da hirannan da ni	Shaho da kyau fa to ya gane mutane
Balle fa mu da muke gani da idan duna	Ga hankali a garemu sa da tunani
Kuma kar ka damu da duk abinda suke faɗa	Dukkan abinda kasa gaba yi ka kanne!
Dan Allah na roƙeku kar ku ƙule da ni	Dan gaskiya ce mai wuya ga mutane
Halinsu ne wallahi shi muka rattaba	In kai tunani za ka gane mutane
Waƙarda munka yi sai ka ce hoto take	In ka karanta za ka gane mutane
Ahmad Tukur shi ne yayo waƙarnana	Shi ma mutum ne mai zama da mutane
Ƙarshen yabo na nai yabo ga maɗaukaki,	Manzonmu Aḥmadu shugabanmu mutane,
Mai kyan-Ṭabīʿa wan-ʿAliyyu da Jaʿfaru	Ran lahira cetonka duk ga mutane
Ka saka da mu domin a gafarta mana	Saɓonda munka yi dan zama da mutane

Mu dai muna ƙaunarka baban Faṭima Dukkan Musulmi Aljanu da mutane

Wa salām a nanne wagga waƙa ta tsaya Bisa kan bayanina da ni da mutane

Tammat Khaṭṭu bi ʿawni l-Lāhi
Wa law Lāhu lam aktubat
Baytan wāhidan